

КЛЮКВАЧОВ М.О.

*аспірант кафедри «Соціальна робота»
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

БАЛУХТІНА О.М.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри «Соціальна робота»
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ ДО 2030 РОКУ

Сучасний розвиток українського суспільства відбувається в умовах значних соціальних та медичних викликів. Погіршення стану здоров'я населення, зростання хронічних захворювань, збільшення кількості літніх людей та масштабні наслідки воєнних дій формують нові потреби у сфері охорони здоров'я та соціального захисту. Одним із ключових напрямів є паліативна допомога – комплекс медичних, соціальних, психологічних та духовних послуг, спрямованих на підтримку людей із невиліковними хворобами, а також їхніх родин.

Розвиток паліативної допомоги в Україні має стратегічне значення, оскільки йдеться не лише про лікування, а про створення умов для збереження гідності, якості життя та підтримки сімей у складних життєвих обставинах. У сучасному суспільстві гуманність вимірюється саме ставленням до найуразливіших категорій населення, тому формування системи паліативної допомоги є одним із ключових завдань соціальної політики держави.

Актуальність проблеми. Система паліативної допомоги в Україні перебуває на етапі становлення. Попри наявність окремих медичних установ і програм, існує чимало проблем, що ускладнюють її ефективне функціонування. Мережа паліативних відділень та хоспісів розвинена нерівномірно: у великих містах послуги доступніші, тоді як у сільській місцевості пацієнти часто залишаються без належної підтримки. Гостро відчувається нестача підготовлених кадрів – лікарів, медсестер, соціальних працівників, психологів, які володіють спеціальними знаннями у сфері паліативної допомоги. Фінансування залишається недостатнім, що ускладнює закупівлю обладнання, медикаментів, знеболювальних засобів [3].

Окремою проблемою є низька обізнаність суспільства. Чимало людей не знають про свої права на отримання паліативної допомоги або ж не розуміють сутності цієї послуги, плутаючи її виключно з хоспісним доглядом наприкінці життя. Водночас паліативна допомога може і повинна надаватися задовго до термінальної стадії хвороби, з моменту, коли людина стикається із серйозним діагнозом. Саме така модель діє у багатьох країнах Європи та світу.

Стратегічні цілі розвитку паліативної допомоги до 2030 року. В умовах реформування медичної та соціальної сфер в Україні важливо сформувати цілісну стратегію, яка дозволить забезпечити рівний доступ до якісної паліативної допомоги для всіх громадян. Основними стратегічними орієнтирами є:

1. Розширення доступності послуг. Створення розгалуженої мережі центрів паліативної допомоги в обласних та районних лікарнях, відкриття хоспісних відділень, організація пунктів виїзної допомоги. Особлива увага має приділятися сільським громадам, де потреба у таких послугах часто вища, ніж у містах.

2. Підготовка та перепідготовка кадрів. Формування системи спеціалізованої освіти для лікарів, медсестер, психологів, соціальних працівників. Необхідно включати тематику паліативної допомоги до навчальних програм університетів та коледжів, проводити тренінги, підвищення кваліфікації та обмін досвідом із міжнародними партнерами.

3. Інтеграція медичних та соціальних послуг. Паліативна допомога має стати частиною єдиної системи підтримки, що включає медичний нагляд, соціальну допомогу, психологічну підтримку, юридичні консультації та духовний супровід. Такий комплексний підхід дозволить підвищити якість життя не лише пацієнта, а й його родини [2, с. 24].

4. Фінансова стійкість. Розвиток державного та місцевого фінансування паліативної допомоги, створення прозорих механізмів розподілу коштів, активне залучення благодійних фондів, громадських організацій та міжнародних грантів.

5. Розвиток домашньої та мобільної допомоги. Багато пацієнтів прагнуть залишатися вдома, у звичному середовищі, отримуючи підтримку від медичних і соціальних служб. Тому важливим напрямом є створення виїзних бригад та служб підтримки на дому, використання телемедицини й цифрових технологій для моніторингу стану пацієнтів.

6. Формування правової та етичної культури. Потрібно удосконалювати законодавчу базу, впроваджувати стандарти етичної поведінки у сфері паліативної допомоги, проводити просвітницькі кампанії

серед населення. Це сприятиме підвищенню довіри до системи та формуванню толерантного ставлення суспільства [4, с. 206].

Соціальні працівники є одним із центральних елементів системи паліативної допомоги. Їхня діяльність охоплює широкий спектр завдань: від координації взаємодії між медичними установами та органами соціального захисту – до безпосередньої підтримки сімей. Вони допомагають родичам доглядати за хворими, організовують психологічну допомогу, проводять інформаційні консультації. Важливою складовою є також організація груп взаємопідтримки, залучення волонтерів, співпраця з релігійними та громадськими організаціями.

Соціальні працівники виступають посередниками між пацієнтом, його сім'єю та державними структурами, допомагаючи захистити права людини на гідне життя. Завдяки їхній діяльності паліативна допомога перестася бути виключно медичною послугою і перетворюється на комплексну систему підтримки [1, с. 470].

Очікувані результати до 2030 року. Реалізація стратегії розвитку паліативної допомоги дозволить:

- сформувати єдину національну систему паліативних послуг, доступних для всіх громадян незалежно від місця проживання;
- підвищити рівень підготовки фахівців та впровадити сучасні стандарти догляду;
- інтегрувати паліативну допомогу у базову систему охорони здоров'я та соціальної підтримки;
- забезпечити фінансову сталість та ефективність використання ресурсів;
- сформувати в суспільстві нову культуру ставлення до тяжкохворих людей, засновану на принципах гуманізму та солідарності.

Отже, розвиток паліативної допомоги до 2030 року в Україні є важливим стратегічним завданням, що потребує комплексного підходу. Від успішності цієї стратегії залежить не лише якість життя окремих пацієнтів, а й загальний рівень соціальної справедливості та гуманності в державі. Інтеграція медичних, соціальних та громадських ресурсів, активна роль соціальних працівників і підтримка держави дадуть можливість створити сучасну систему паліативної допомоги, яка відповідатиме потребам суспільства і міжнародним стандартам.

Список використаних джерел

1. Аніщенко М. А. Правова природа паліативної допомоги в Україні : реалізація конституційних прав громадян на охорону здоров'я та соціальний захист. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 4. С. 469-472. URL: http://lsej.org.ua/4_2025/114.pdf.

VI ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі»

2. Гойда Н. Г. Соціально-медичні аспекти розвитку паліативної та хоспісної допомоги в Україні в умовах реформування системи охорони здоров'я. *Реабілітація та паліативна медицина*. 2015. № 2-3 (1). С. 23-30.
3. Данилюк К. В. Сутнісна характеристика паліативної та хоспісної допомоги і принципи її надання в Україні. *Державне управління : удосконалення та розвиток*. 2018. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/102.pdf.
4. Царенко А. В. Обґрунтування функціонально-організаційної моделі спеціалізованої паліативної і хоспісної допомоги населенню в Україні. *Здоров'я суспільства*. 2019. Т. 8. № 5. С. 204-214.